

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 18-10-2021 r.

Marcin Wiącek

XI.815.21.2021.MW

**Pan
Piotr Uściński
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Rozwoju i Technologii**

ePUAP

Szanowny Panie Ministrze!

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają **skargi dotyczące niedostosowania dźwigów osobowych do potrzeb osób z różnymi niepełnosprawnościami**. Skarżący zwracają uwagę, że zgodnie z art. 30 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062) od dnia 6 września 2021 r. mogą wnioskować o zapewnienie dostępności architektonicznej placówek publicznych. Wskazana regulacja nie obejmuje jednak podmiotów prywatnych, w tym wspólnot mieszkaniowych. W szczególnie trudnej sytuacji znajdują się osoby niewidome, które w związku z brakiem ustalonych odpowiednich wymogów technicznych zmuszone są do korzystania z niedostępnych dla nich dotykowych urządzeń sterowniczych montowanych w windach. Przeprowadzona analiza zagadnienia skłania mnie do stwierdzenia, że **obowiązujące regulacje prawne są niewystarczająco precyzyjne, co pozwala na dopuszczenie na rynek nowych produktów, które pozostają niedostępne dla osób z niepełnosprawnościami, w tym osób niewidomych i niedowidzących**.

Warto zatem przypomnieć, że zgodnie z art. 4 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169), zadaniem państwa-strony jest podjęcie wszelkich odpowiednich środków, w tym ustawodawczych, w celu zmiany lub uchylecia obowiązujących ustaw, przepisów wykonawczych, zwyczajów i praktyk, które dyskryminują osoby niepełnosprawne. Jednym z takich zadań jest podjęcie odpowiednich środków w celu zapewnienia im, na zasadzie równości z innymi osobami, dostępu do środowiska fizycznego, środków transportu, informacji i komunikacji, w tym technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, a także do innych urządzeń i usług, powszechnie dostępnych lub powszechnie

zapewnianych, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. Takimi urządzeniami bez wątpienia są dźwigi osobowe (windy).

Wskazana problematyka może zostać uregulowana w jednym z dwóch rozporządzeń pozostających we właściwości ministra ds. budownictwa. Z jednej strony, odpowiednie regulacje mogłyby zostać wprowadzone w ramach rozporządzenia jako wymogi dotyczące nowo montowanych urządzeń w budynkach. W rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2019 r. poz. 1065, z późn. zm.) zostały sformułowane wymogi dotyczące dźwigów osobowych (§ 193). W ustępie 3 wskazanego paragrafu określono jednak wyłącznie wymiary techniczne kabiny dźwigu osobowego. Regulacja ta nie obejmuje natomiast pozostałych elementów umożliwiających korzystanie z windy, takich jak panele sterujące, przyciski przywoływania windy, czy informacja głosowa.

Z drugiej strony przedstawiona problematyka może zostać uregulowana w ramach rozporządzenia dotyczącego wymagań dla dźwigów i elementów bezpieczeństwa do dźwigów, które obejmuje windy jako nowy produkt wprowadzany na rynek. W tym zakresie warto też odwołać się do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/33/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich dotyczących dźwigów i elementów bezpieczeństwa do dźwigów (Dz. U. UE. L. z 2014 r. Nr 96, str. 251). W motywach do tej dyrektywy wskazano, że zharmonizowane normy istotne z punktu widzenia niniejszej dyrektywy powinny również uwzględniać postanowienia Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169, z późn. zm.).

Powyższa dyrektywa została implementowana do polskiego porządku prawnego poprzez rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 3 czerwca 2016 r. w sprawie wymagań dla dźwigów i elementów bezpieczeństwa do dźwigów (Dz. U. z 2016 r. poz. 811). Zgodnie z § 13 ust. 3 tego aktu w przypadku dźwigu przeznaczanego do transportu osób kabina, o ile pozwalają na to wymiary dźwigu, musi być zaprojektowana i wykonana w taki sposób, aby jej konstrukcja nie uniemożliwiała i nie utrudniała dostępu i użytkowania osobom niepełnosprawnym oraz pozwalała na odpowiednie jej przystosowanie w celu umożliwienia tym osobom korzystania z niej. Z kolei § 19 określa wymagania dotyczące elementów sterowniczych. Zgodnie z treścią § 19 ust. 1 elementy sterownicze dźwigów przeznaczonych do korzystania przez osoby z niepełnosprawnościami będące bez opieki muszą być w odpowiedni sposób zaprojektowane i umiejscowione. Funkcje elementów sterowniczych dźwigów muszą być oznaczone w sposób zrozumiały. **Przepisy nie określają jednak szczegółowych wymagań dotyczących elementów sterowniczych.** Samo określenie odpowiedniego zaprojektowania nie jest wystarczająco precyzyjne, co sprawia, że na rynku dostępne są produkty zawierające elementy sterownicze

niedostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W tym kontekście **istotne są poszczególne elementy wewnętrznych paneli sterujących, przyciski przywoływania windy, czy informacja głosowa**. Regulacja prawna powinna obejmować wszystkie ze wskazanych elementów.

Odnutowałem, że omawiany w niniejszym wystąpieniu problem był również przedmiotem interpelacji poselskiej¹, w której podkreślono, że w przestrzeni publicznej pojawiają się przypadki dyskryminacji niepełnosprawnych mieszkańców wspólnot mieszkaniowych, którym odmawia się zastosowania rozwiązań zapewniających rzeczywisty dostęp do mieszkania, tj. dodatkowych elementów umożliwiających korzystanie z dźwigów osobowych. Z odpowiedzi na tę interpelację wynika, że realizowane były we właściwym ministerstwie **prace nad projektem nowego rozporządzenia określającego warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie**. Jednym z celów projektowanego rozporządzenia ma być wprowadzenie zmian ułatwiających dostęp do budynków i urządzeń z nimi związanych osobom z niepełnosprawnościami. Rozporządzenie powinno wejść w życie najpóźniej do dnia 20 września 2022 r., zastępując aktualnie obowiązujące rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie². Wymagania rozporządzenia co do zasady nie będą jednak miały zastosowania do budynków już istniejących w chwili wejścia w życie nowych regulacji (za wyjątkiem budynków przebudowywanych).

Z kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich skarg wynika, że istnieje **pilna potrzeba** podjęcia działań na rzecz zapewnienia pełnej dostępności dźwigów osobowych. W tym kontekście warto zwrócić uwagę, że standardy dotyczące dostępności dźwigów osobowych zostały już opracowane w poradniku przygotowanym przez Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa – Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania³. W punkcie 3.4.4.4. opracowania wskazano, że wewnętrzny panel sterujący powinien być wyposażony w dodatkowe oznakowanie dla osób niewidomych i niedowidzących (wypukłe opisy, cyfry lub symbole oraz oznaczenia w alfabecie Braille’a) oraz informację głosową.

¹ Interpelacja nr 21924 w sprawie zapewnienia dostępności budynków mieszkalnych dla osób z niepełnosprawnościami narządu ruchu i wzroku, także w budynkach należących do wspólnot mieszkaniowych i zarządzanych przez takie wspólnoty; dostęp pod adresem:

<https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/interpelacja.xsp?documentId=292B702FFCB3EE06C12586A3004FD418>

² Odpowiedź na interpelację poselską nr 21924 w sprawie zapewnienia dostępności budynków mieszkalnych dla osób z niepełnosprawnościami narządu ruchu i wzroku, także w budynkach należących do wspólnot mieszkaniowych i zarządzanych przez takie wspólnoty; dostęp pod adresem:

<https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=C2BJ3Z>

³ Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania – poradnik przygotowany przez Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, Warszawa, 2017, dostęp pod adresem:

<https://instytutksiazki.pl/files/upload/files/Standardy%20dost%C4%99pno%C5%9Bci%20budynk%C3%B3w%20dla%20os%C3%B3b%20z%20niepe%C5%82nosprawno%C5%9Bciami.pdf>

Opracowanie to może okazać się pomocne w trakcie prac nad nowelizacją rozporządzenia dotyczącego warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, a znaczna część zaleceń powinna, moim zdaniem, przybrać w tym rozporządzeniu formę wiążących regulacji.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627, ze zm.), zwracam do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o ustosunkowanie się do podniesionego zagadnienia oraz o poinformowanie, na jakim etapie znajdują się aktualnie prace nad nowelizacją rozporządzenia dotyczącego warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie oraz czy w zakresie regulacji uwzględnione zostaną szczegółowe warunki dotyczące paneli sterujących dźwigów osobowych. Jednocześnie będę wdzięczny za udzielenie informacji, czy zalecenia zawarte w poradniku przygotowanym przez Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa – Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania były analizowane w związku z przygotowywaną nowelizacją ww. rozporządzenia.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/